

TIPĂRITURI ELSEVIRIENE EXISTENTE ÎN FONDUL BIBLIOTECII DOCUMENTARE A CASEI PERSONALULUI DIDACTIC — ZALĂU

În a doua jumătate a sec. al XVI-lea, după proclamarea Republicii Provinciilor Unite, în timp ce Europa era subjugată pretențiilor monarhilor și ale bisericii, Olanda avea o situație deosebită. Luptînd victorioasă pentru libertatea ei religioasă, rezistînd în fața atacurilor Habsburgilor și ale francezilor lui Ludovic al XIV-lea, Olanda își creează totodată mijloacele de a-și consolida libertatea politică și preponderența economică. Eliberată de sub tutela spaniolă, lansîndu-se deja în cucerirea unui imperiu colonial, această țară cu oameni harnici, talentați și abili cunoaște în sec. al XVII-lea, „secolul ei de aur“, o foarte puternică prosperitate.

Aici găsesc adăpost și libertate numeroși refugiați protestanți din Franța, Polonia, Spania, cei mai mulți dintre ei fiind intelectuali sau oameni înstăriți. Pe drept cuvînt, Hippolite Taine afirmă că Olanda oferă „o patrie liberei gîndiri, persecutate în întreaga Europă, și editori pentru toate cărțile de știință și polemică“.¹

Pe fondul acestor prefaceri social-politice și economice se dezvoltă în Olanda o bogată activitate editorială, dominată între anii 1592—1712 de prestigioasa familie de artiști tipografi Elsevier. Dacă imprimeria venețiană atinge apogeul prin familia lui Aldus Manutius, cea pariziană se impune prin familia Estienne, imprimeria olandeză cunoaște culmea reputației europene prin familia Elsevier, puternic antrenată în arta tipografică și editorială a sec. al XVII-lea.

Fondatorul firmei, Lodewijk Elsevier, originar din Flandra, refugiat la Leyda din cauza persecuțiilor religioase, lucrează un timp ca librar, iar în 1587 acceptă un post de aprod al importantei universități. În calitate de librar L. Elsevier se dovedește un bun cunoscător al publicațiilor timpului, ia legătura cu centrele editoriale cele mai renumite, atrăgîndu-și clientela nu numai din rîndul amatorilor de carte din Leyda.

Activitatea editorială a lui L. Elsevier începe în anul 1592 cînd acesta tipărește o ediție a istoricului roman „Eutropius“. În anii următori apar numeroase cărți, avînd ca emblemă un vultur cu șapte săgeți în gheare — simbolul provinciilor olandeze unite, și purtînd deviza: „Concordia parvae res crescunt“ (De la cele mărunte, la cele mari, prin înțelegere). „Adresa editorului „apud Elsevirios“ sau „ex officina Elseviriorum“ va fi curînd cunoscută în întreaga Europă cultivată.“²

¹ A. Floocon, *Universul cărților*, București, 1976, p. 284.

² *Idem*, p. 287.

L. Elsevier și-a procurat adesea capitalul necesar editării cărților prin cum-părarea unor biblioteci valoroase pe care le vindea la licitație, tehnică de vânzare aflată la începuturile ei în perioada de care ne ocupăm.

Începând cu anul 1617, activitatea lui Lodewijk este continuată de urmașii săi. Astfel, Matthys și Bonaventura preiau afacerea de la Leyda, Lodewijk și Joost lucrează ca librari la Haga și, respectiv, Utrecht. Mai târziu, în 1624, Isaac, fiul lui Matthys, cumpără o presă și este angajat tipograf la Universității din Leyda. Un însemnat număr de cărți ies de sub teascurile lui Isaac, acestea purtând emblema „Non Solus” — „Solitarul”, marcă simbolizând „adaptarea înțeleptului cu singu-rătatea, având astfel posibilitatea de a se reculege și de a se anterna în propriile-i idei.”³

Succese deosebite are firma Elsevier când la conducerea ei vin cei doi aso-ciați, Abraham și Bonaventura. Organizată după toate rigorile unei întreprinderi serioase, tipografia realizează cea mai mare producție de carte din acea perioadă, atrăgând oameni de cultură din întreaga Europă.

Profesorii universitari din Leyda au mare respect pentru cunoștințele și capa-citatea Elsevierilor cărora Heinsius, savant și om de stat, le este prieten, consilier și protector.

Continuând, într-o anumită măsură, tradițiile tipografice umaniste ale secolu-lui precedent, Elsevierii sînt întîmpinați cu prietenie și prețuire în cursul deselor lor călătorii de către umaniști europeni precum Chapelain sau Peiresc.

Abraham și Bonaventura stabilesc legături cu marile universități europene, primind comenzi și expediind cursuri și tratate.

Cei doi Elsevieri asociați tipăresc 401 opere ce marchează, chiar de la pri-mele lucrări, un salt vizibil în arta tipografică, atîngînd perfecțiunea în 1635, cînd apar edițiile clasicilor latini: Cezar, Pliniu, Terențiu, Vergiliu. „Frumusețea imprimării cu caractere noi, gustul în alegerea ornamentelor, finețea și rezistența hîrtiei, puritatea și corectitudinea textelor, toate acestea la un loc fac din „Cezarul” din 1635 una din podoabele cele mai de învidiat din rafturile unui bibliofil”⁴, afirmă Alphons Willems. Nu fără temei, într-un panegeric, Gilles Ménage numește familia Elsevier „Typorum pater elegantiorum”.

Tipăriturile elseviriene apar în formatele comune: in-folio, în 4°, în 8°. În plin secol XVII, Elsevierii se tem de a nu fi obligați să-și închidă atelierele din cauza lipsei hîrtiei importate, înainte de război, mai ales din Franța sau din Ger-mania. Pentru a-și continua activitatea, ei adoptă un format minuscul, cu caractere mici, neobișnuit pentru epoca lor, inaugurînd astfel, în ciuda protestelor savanților, celebra colecție în 12°. În unele serii ei folosesc și mai micul format în 16°.

Faima casei editoriale din Leyda scade la mijlocul secolului al XVII-lea, locul ei fiind luat de imprimeria și librăria altor doi Elsevieri, Lodewijk și Daniel, stabiliți la Amsterdam. Sînt tipărite aici operele marilor scriitori: Descartes, Pas-cal, Molière, Bacon, de Verulam, Grotius, Comenius, Milton, Hobbes. Aceste lucrări, avînd marca tipografică „Minerva” și deviza „Ne extra volens”, sînt răspîndite pe tot continentul european datorită unei rețele comerciale foarte bine organizate.

Oficina din Amsterdam funcționează sub emblema Elsevierilor pînă în 1680 cînd văduva lui Daniel vinde tipografia. Atelierele din Leyda rezistă pînă în anul 1712 datorită imprimărilor universitare.

„O analiză a catalogului celor 2000 de volume editate de diferite ramuri elseviriene ar echivala cu analiza istoriei literare și științifice a sec. al XVII-lea.”⁵

Marea varietate a lucrărilor tipărite: drept internațional, istorie, geografie, filozofie, filologie, medicină, matematică, teologie, pe de o parte, manuale, cursuri,

³ S. Dumitru, *Biblioteca și Învățămîntul*, 3, 1977, p. 16.

⁴ A. Flocon, *Op. cit.*, p. 288.

⁵ *Ibidem*.

I. Stanciu, *Călătorie în lumea cărții, mică enciclopedie ilustrată*, București, 1970.
L. Febvre et H. J. Martin, *L'apparition du livre*, Paris, 1971.

teze și tratate universitare, atlase geografice, statistici și topografii pentru mai toate țările Europei, pe de altă parte, dovedesc seriozitatea preocupărilor acestor slujitori ai cărții.

Existența unor ediții elseviriene în diferite biblioteci din țara noastră, și în Biblioteca Documentară a Casei Personalului Didactic din Zalău, este o mărturie incontestabilă a popularității de care s-au bucurat și a interesului cu care au fost priviți în epocă acești iluștri tipografi, interes menținut și astăzi, fie chiar numai sub aspectul istoriei cărții și a tiparului.

În fondul de carte străină veche al Bibliotecii Documentare din Zalău există un număr de 25 de ediții elseviriene și 3 teze universitare.

Din cele 29 de titluri, o singură carte „Theatrum historicum theore-tico-practicum, in quo quatuor monarchiae, nova et artificiosa methodo describuntur. Autore Christiano Matthiae” este prezentă în două exem-plare, dar în ediții diferite: prima apărută în 1648 la Amsterdam, a doua, în 1656, completată și îmbunătățită. Celelalte lucrări se găsesc într-un singur exemplar.

În privința limbii în care sînt scrise aceste lucrări, predominantă este latina (26 de titluri în latină, o lucrare are text bilingv latin-persan, iar alta este editată în limbile: latină, greaca, ebraică și galeză). Deși latina era o limbă moartă în sec. al XVI-lea, locul ei fiind luat de lim-bile moderne, ea rămîne mijlocul de vehiculare a gândirii intelectuali-tății, menținîndu-se datorită preciziei și clarității sale.

Pe domenii, cele 28 de elseviriene din Biblioteca Documentară — Zalău sînt reprezentate astfel: istorie 8, filozofie 6, teologie 5, filologie-beletristică, 4, geografie 2 și 3 teze universitare (1 teologie, 2 filozofie).

Demn de remarcat este aspectul fizic al acestor cărți. Zece dintre ele au format în 12°, 8 în 8° și 10 în 4°. Calitatea superioară a hîrtiei, marcată prin filigranul în formă de coroană la cele mai multe dintre volume, claritatea imprimării menținută exemplar pînă astăzi, sobrietatea legăturilor în pergament (16 cărți) sau piele (7 cărți), toate acestea mă-resc valoarea colecției, modestă, de altfel, sub aspect numeric.

Insemnările și ex-libris-urile existente ne oferă o serie de date pri-vind diferenții posesori și circulația cărților, fără însă a elucida modul în care aceste ediții elseviriene au ajuns în Transilvania.

Prezentăm lista edițiilor elseviriene existente în Biblioteca Docu-mentară a Casei Personalului Didactic — Zalău, lucrări ce aduc în actu-alitate un trecut îndepărtat al artei tipografice, făcînd să dăinuie peste veacuri faima Elsevierilor și, în același timp, evidențiind interesul pen-tru valorile culturale universale ale intelectualității de pe aceste me-leaguri.

ANEXA:

EDIȚII ELSEVIRIENE TIPĂRITE LA LEYDA

1. ACTA SYNODI NATIONALIS, IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI, AUTORITATE ILLUSTR. ET PRAEPOTEMUM DD. ORDINUM GENERALIUM FOEDERATI BELGII PRINCIPALUM, DORDRECHTI HABITAE ANNO 1618 ET 1619 ACCEDUNT PLENISSIMA, DE QUINQUE ARTICULIS, THEOLOGORUM JUDICIA, LUGDUNI BATAVORUM, TYPIS ISAACI ELZEVIRI, ACADEMIAE TYPOGRAPHI, SOCIETATIS DORDRECHTANAE SUMPTIBUS. 1620. CUM PRIVILEGIO ILL.ORD. GENERALIUM.

— (40), 360, 252, 292, (2) P; In 4° (37 cm); 46 R (26,5 × 15 cm); legătură în pergament; marca „Solitarul”.

— Ins. propr.: „Me possidet David de Koufremaker, anno 1661”. (foaia de gardă 1)
„Sum B ... dini de Koufremaker, 1660”. (foaia de gardă 2).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 2617.

2. HEINSIUS, DANIEL:

DANIELIS, HEINSII DE CONTEMPTU MORTIS LIB.IV. AD NOBILISSIMUM AMPLISSIMUMQUE VIRUM IANUM RUTGERSIUM. LUGDUNI BATAVORUM, EX OFFICINA ELSEVIRIANA, 1621.

— (8), 167, (19) P; In 12° (14 cm); 35 R (10,5 × 6 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul”.

— Ins. propr.: „Michaelis Koperyi (Franc)ofurti ad Viadrum 1712”. (coperta 1, interior)

„Ex libris Samuelis Zoltan compar Lond. 1770”. (foaia de gardă 2).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 5038.

3. HEINSIUS, DANIEL:

DANIELIS HEINSII ORATIONUM EDITIO NOVA; TERTIA PARTE AUCTION; CAETERIS SIC RECENSITIS, UT ALIA VIDERI POSS. LUGDUNI BATAVORUM, EX OFFICINA BONAVENTURAE ET ABRAHAMAE ELSEVIR. ACAD. TYPOGR. 1627.

— (16), 661, (2) P; In 8° (16 cm); 30 R (12,5 × 6,5); legătură în carton și piele; marca: „Solitarul”.

— Ins. propr.: „Ex libris S. Sandor ... Claud. 1807”. (coperta 1, interior).

„Michael Profs. 1731”. (pagina de titlu).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota II 1984.

4. GERHARDUS, IOHANNES:

IOHANNIS GERHARDI MEDITATIONES SACRAE. EDITIO POSTREMA PRIORIBUS EMENDATIO. LUGD. BATAVORUM, EX OFFICINA ELZEVIRIANA, ANNO 1629.

— 382, (2) P; In 8° (10 cm); 25 R (7,3 × 3,5 cm); legătura în piele.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 5615.

5. HEGENITUS, GOTFRID,
ORTELIUS, ABRAHAMUS:

GOTFR. HEGENITI ITINERARIUM FRISIO-HOLLANDICUM, ET ABR. ORTELIJ ITINERARIUM GALLO-BRABANTICUM. IN QUIBUS QUAE VISU, QUAE LECTU DIGNA. LUGD. BATAVOR. EX OFFICINA ELZEVIRIANA, 1630. CUM PRIVILEGIO.

— 343, (10) P; In 12° (11 cm); 23 R (8 × 4,5 cm); legătură în piele; marca: „Solitarul”.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 3337.

6. HOELZLIN, JEREMIAS:

DAVIDIS REGIS ET PROPHETAE PSALMORUM PARAPHRASIS EPICA NOVA. AUTORE JEREMIA HOELZLIN. OPERIS RATIO REDDITUR IN PRAEFATIONE AD LECTOREM. LUGDUNI BATAVORUM, EX OFFICINA BONAVENTURAE ET ABRAHAMAE ELZEVIR. ACADEMIAE TYPOGRAPH. 1630.

— (16), 271 P; In 8° (16 cm); 30 R (12,5 × 7 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul”.

— Ins. propr.: „Stephani Halmagyij” (pagina de titlu)

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4203.

7. COLONIUS, DANIEL:

ANALYSIS PARAPHRASTICA INSTITUTIONUM THEOLOGICARUM IOH. CALVINI DISPUTATIONIBUS XLI CONTEXTA, AUCTORE DANIELE COLONIO, LUGD. BATAVORUM, EX OFFICINA ELZEVIRIANA. ANNO 1636. CUM PRIVILEGIO.

— (8), 950 P; In 12° (14 cm); 35 R (10 × 5,5 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul”.

— Ins. propr.: „1710, 25 augusti ex oblatione Magistri Fagarasi ... Stephani et Ajtai devenit ad manus et possessione Josephi Inczedi de Varad”. (pagina de titlu)

„In spe et silentio fortitudo mea Steph. Abajos Besrermenyi”. (pagina de titlu)

„Possessor hujus Ludovicus Catifzer Guvfalventis ab a 1798, die 11 feb.” (foaia de gardă 2)

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4554.

8. CLOPPENBURGIUS, IOH:

IOH. CLOPPENBURGII, AMSTELREDAMENSIS, SACRIFICIORUM PATRIARCHALIIUM SCHOLA SACRA. IN QUA EXAMINATUR SACRIFICIORUM ANTIQUITAS, USUS, ET ANTIQUATIO. CUM SPILEGIO. LUGD. BATAV. EX OFFICINA ELSEVIRIORUM. 1637.

— (8), 240, (16) P; In 12° (13 cm); 26 R (10 × 5 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul”.

— Ins. propr.: „Petri Orban, 1817” (pagina de titlu)

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 5619.

9. XAVIER, HIERONYMUS,
DE DIEU, LUDOVICUS:

HISTORIA CHRISTI PERSICE CONSCRIPTA, SIMULQUE MULTIS MODIS CONTAMINATA, A.P. HIERONYMO XAVIER, SOC. JESU. LATINE REDDITA ET ANIMADVERSIONIBUS NOTATA A LUDOVICO DE DIEU. LUGDUNI BATAVORUM, EX OFFICINA ELSEVIRIANA, ANNO 1639.

— (24), 636, (4), 144 P; In 4° (20 cm); 31 R (15 × 11 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul”.

— Ins. propr.: „Est Moisis Noillejien” (Pagina de titlu)

— Obs. În același volum este legată cartea: Historia S. Petri Persice .... Lugduni Batavorum, Ex officina Elseviriana, 1639.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4779.

10. BURGERSDICIUS, FRANCO:

FRANCONIS BURGERSDICI IDEA PHILOSOPHIAE NATURALIS; SIVE METHODUS DEFINITIONUM ET CONTROVERSIARUM PHYSICARUM; EDITIO POST-REMA. LUGD. BATAVORUM, EX OFFICINA ELSEVIRIORUM, 1640.

— (86), 261, (2) P; In 12° (14 cm); 30 R (10,5 × 5,5 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul”.

- Ins. propr.: „Hic libellus est possessionis Francisci Redey dono dedit Joannis Janosfatvi ... anno 1679 die 12 junij“. (foaia de gardă 1);
 „Michelis Rhedej“ (pagina de titlu)
 „Franc Osvath“ (pagina de titlu)
 — Bibl. Doc. a C.P.D.

11. SCHURMAN, ANNA MARIA A:

- NOBILISS. VARGINIS ANNAE MARIAE A SCHURMAN OPUSCULA HEBRAEA, GRAECA, LATINA, GALLICA. PROSAICA ET METRICA. LUGD. BATAVOR. EX OFFICINA ELSEVIRIORUM, 1648.
 — (6), 374 P; In 8° (17 cm); 26 R (12 × 6,5 cm); legătură în pergament; marca: „Solitarul“.
 — Bibl. Doc. a C.P.D., cota II 1996.

12. MALNOE, JOHANNES DE:

- DISPUTATIO THEOLOGICA IN LOCUM EUANGELIOHAN. CAP.3 VERS 5 PARS I. QUAM CELEBERRIMO PRAESIDE D. FRIDERICO SPANHEMIO, F.F. S.S. TH. DOCTORE, ILLUSTRISSIMAE UNIVERS. LUGD.BAT. PROFESS. PRIMARIO, EJUSDEM BIBLIOTHECARIO, ECCLESIASTA DISERTISSIMO, ETC. PUBLICAE AC PLACIDAE VENTILATIONI SUMMITTIT JOHANNES DE MALNÖE, GALLUS. AD DIEM ... MAJ. HORIS LOCOQUE SOLITIS ANTE MERID. LUGD. BATAVORUM, APUD ABRAHAMUM ELZEVIER, ACADEMIAE TYPOGRAPHUM. 1694.
 — (20) P; In 4° (19 cm); 33 R (15,5 × 10 cm); marca: „Solitarul“.
 — Ins. propr.: „Possidet hunc librum legitime Josephus Zoltan ab anno 1724“ (coperta 1, interior).
 — Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4971.

13. LEEUWEN, HENRICUS:

- DISPUTATIO PHILOSOPHICA DE CORPORIS ESSENTIA QUAM ANNUENTE SUMMO NUMINE, SUB PRAESIDIO CLARISSIMI, ACUTISSIMIQUE VIRI D. BURCHERI DE GOLDER, MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORIS HOJUSQUE, UT ET MATHEOSEOS IN ILLUSTR. ACADEMIA LUGD. BATAV. PROFESSORIS ORDINARIE. PUBLICAE DEFENDENTAM ASSUMIT HENRICUS A LEEUWEN GOR. BATAV., AD DIEM 19 MAJ. LOCO HORISQUE SOLITIS, ANTE MERIDIEM. LUGDUNI BATAVORUM, APUD ABRAHAMUM ELZEVIER, ACADEMIAE TYPOGRAPHUM, 1694.
 — (15) P; In 4° (19 cm); 37 R (16 × 10 cm); marca: „Solitarul“.
 — Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4971.

14. ROBREGHTSEN, JOHANNES:

- DISPUTATIO PHILOSOPHICA DE SENSU BRUTORUM QUAM ANNUENTE SUMMO NUMINE, SUB PRAESIDIO CLARISSIMI, ACUTISSIMIQUE VIRI D. BURCHERI DE VOLDER, MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE DOCTORIS, HUIUSQUE, UT ET MATHESEOS ILLUSTR. ACADEMIA LUGD. BATAV. PROFESSORIS ORDINARII. PUBLICAE DEFFENDAM ASSUMIT JOHANNES ROBREGHTSEN, ARDENS. FLAND. AD DIEM 10 JULII LOCO HORISQUE SOLITIS, ANTE MERID. LUGDUNI BATAVORUM, APUD ABRAHAMUM ELZEVIER, ACADEMIAE TYPOGRAPHUM. 1694.
 — (15) P; In 4° (19 cm); 36 R (16 × 10 cm); legătură din carton și piele; marca: „Solitarul“.
 — Obs.: Lucrările 12, 13, 14 sînt teze universitare legate în același volum.

EDIȚII ELSEVIRIENE TIPĂRITE LA AMSTERDAM

15. FORBESIIUS, JOANNES A CORSE:
INSTRUCTIONES HISTORICO-THEOLOGICAE, DE DOCTRINA CHRISTIANA
ET VARIO RERUM STATU, ORTISQUE ERRORIBUS ET CONTROVERSSIIS,
JAM INDE A TEMPORIBUS APOSTOLICIS, AD TEMPORA USQUE SECULI
DECIMI-SEPTIMI PRIORA. PRECE ET STUDIO IOANNIS FORBESII, A CORSE,
PRESBYTERI, ET SS. THEOLOGIAE DOCTORIS, EJUSDEMOQUE PROFESSO-
RIDEN IN ACADEMIA ABERDONIENS. CUM INDICIBUS NECESSARIIS. AMSTE-
DAMI, APUD LUDOVICUM ELZEVIUM, 1645.

— (44); 789 (48) P; In 4° (32 cm); 71 R (24,5 × 14 cm); legătura în pergament;
marca „Minerva”.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 1862.

16. HOBBIUS, THOMAS:
ELEMENTA PHILOSOPHICA DE CIVE, AUCTORE THOM. HOBBS MALMES-
BURIENSI, AMSTERODAMI, APUD LUDOVICUM ELZEVIUM, ANNO 1647.

— (40), 408 P; In 12° (14 cm); 31 R (10,5 × 6 cm); legătura în pergament.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 1801.

17. MATTHIAS, CHRISTIANUS:
THEATRUM HISTORICUM THEORETICO-PRACTICUM, IN QUO QUATUOR MO-
NARCHIAE NOVA ET ARTIFICIOSA METHODO DESCRIBUNTUR. AUTHORE
CHRISTIANO MATTHIAE SS. THEOLOGIAE DOCTORE (...) AMSTELODAMI,
APUD LUDOVICUM ELZEVIUM ANNO 1648.

— (48), 340, 105, 842, (74) P; In 4° (23 cm); 50 R (18 × 11 cm); marca: „Minerva”;
legătură în carton marmorat și piele.

Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4603.

18. IUSTINUS:
LOSTINI HISTORIARUM EX TROGO POMPEIO LIB. XLIV CUM NOTIS ISAACI
VOSSII AMSTELODAMI, EX OFFICINA ELZEVIANA. ANNO 1656.

— (12), 330, (38) P; In 12° (14 cm); 30 R (10,5 × 5,5 cm); legătură în pergament.

— Ins propr.: „Est Lud. Fejertavi cujus symbolum vitam... an 1818”. (coperta 1,
interior)

„Salamon Josef” (pagina de titlu)

„Lui habes Alexander Balint in anno 1873”. (foaia de gardă 3)

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 574.

19. MATTHIAS CHRISTIANUS:
THEATRUM HISTORICUM THEORETICO-PRACTICUM, IN QUO QUATUOR MO-
NARCHIAE NOVA ET ARTIFICIOSA METHODO DESCRIBUNTUR. AUTHORE
CHRISTIANO MATTHIAE, SS. TH. DOCT. EDITIO SECUNDA AB AUTHORE
AUCTA ET EMENDATA. AMSTELODAMI, APUD LUDOVICUM ET DANIELEM
ELZEVIROS. A° 1656.

— (32), 1144, (54) P; In 4° (24 cm); 52 R (18,5 × 12,5); legătură în pergament;
marca: „Minerva”.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 2923.

20. THYSIUS, ANTONIUS:
ROMA ILLUSTRATA, SIVE ANTIQUITATUM ROMANARUM BREVIARUM. AC-
CESSIT GEORGII FABRICII CHEMNICENSIS VETERIS ROMAE CUM NOVA
COLLATIO. EX NOVA RECENSIONE ANTONII THYSII J.C. POSTREMA EDI-
TIONE. AMSTELODAMI, APUD LUDOVICUM ET DANIELEM ELZEVIUM, 1657.

— (8), 524, (18) P; In 12° (14 cm); 37 R (10,5 × 5,5 cm); legătură în pergament;
marca: „Minerva”.

— Ins. propr. „Jos, G. Nauasy a fratre suo Joane Nauasy „(coperta 1, interior).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 1657.

21. FLORUS, LUCIUS, ANNAEUS:

L.A. FLORUS CUM NOTIS INTEGRIS CL. SALMASII ET SELECTISSIMIS VARIORUM ACCURANTE S.M.D.C. ADDITUS ETIAM L. AMPELIUS EX BIBLIOTHECA CL. SALMASII. AMSTELODAMI, EX OFFICINA ELZEVIRIANA A° 1660.

— (17), 588, (108), 46 P; In 8° (18 cm); 48 R (14,5×8 cm); legătură în piele.

— Ins. propr. „Ludovicus Laffraj ab 1810 die 2 febr.“ (foaia de gardă 2)

— Bibl. Doc. a C.P.D.

22. * * *

CONCIONES ET ORATIONES EX HISTORICIS LATINIS EXCERPTAE. ARGUMENTA SINGULIS PRAEFIXA SUNT, QUAE CAUSAM CUJUSQUE ET SUMMAM EX REI GESTAE OCCASIONE EXPLICANT. OPUS RECOGNITUM RECENSITUMQUE IN USUM SCHOLARUM HOLLANDIAE ET WESTFRISIAE. EX DECRETO ILLUSTRIS DD. ORDINUM EJUSDEM PROVINCIAE. AMSTELODAMI, EX OFFICINA ELZEVIRIANA, 1662.

— (12), 382, (13) P; In 12° (13 cm); 38 R (11×5,5 cm); marca: „Minerva“.

— Ins. propr.: „G. Hufik Lugd. Bat. 1737“. (foaia frontispiciu).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 1843.

23. VOSSIUS, GERARDUS JOANNES:

GERARDI JOANNIS VOSSII ETYMOLOGICON LINGUAE LATINAE. PRAEFIGITUR EJUSDEM DE LITERARUM PERMUTATIONE TRACTATUS. AMSTELODAMI, APUD LUDOVICUM ET DANIELEM ELZEVIRIOS. 1662.

— (68), 606 P; In 4° (35 cm); 81 R (19×16 cm); legătură în pergament; marca: „Minerva“.

— Ins. propr.: „Clarissimo domini Georgio Hupti S.P.D. Josephus Sofalvi, Lugduni Batavo 2 augusti 1740“. (coperta 1, interior).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota II 1825.

24. VARENIUS, BERNHARDUS:

GEOGRAPHIA GENERALIS, IN QUA AFECTIONES GENERALES TELLURIS EXPLICANTUR. AUTORE BERNH. VARENIO MED. D. AMSTELODAMI, EX OFFICINA ELZEVIRIANA, 1664.

— (40), 748 P; In 12° (14 cm); 37 R (10,5×5,5 cm); legătură în pergament.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 2274.

25. LA FORGE, LUDOVICUS DE:

TRACTATUS DE MENTE HUMANA, EJUS FACULTATIBUS ET FUNCTIONIBUS, NEC NON DE EJUSDEM UNIONE CUM CORPORE. SECUNDUM PRINCIPIA RENATI DESCARTES, AUTORE LUDOVICO DE LA FORGE, MEDICINAE APUD SALMURIENSES DOCTORE. AMSTELODAMI, APUD DANIELEM ELZEVIRIUM, 1669.

— (36), 224 P; In 4° (20 cm); 38 R (15,5×10,5 cm); legătură în pergament.

— Ins. propr. „Ex libris Franciscis Lebes, 1752“ (foaia de gardă 1)

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4793.

26. TITUS LIVIUS, PATAVINUS:

T. LIVII PATAVINI HISTORIARUM AB UFBE CONDITA TOMUS SECUNDUS. AMSTELODAMI, APUD DANIELEM ELZEVIRIUM, 1678.

— 973, (62), 58 P; In 8° (19 cm); 41 R (15,5×8,5 cm); legătură în piele; marca: „Minerva“.

— Ins. propr. „Ludovicus Laffray“ (foaia de gardă 1)

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4946.

27. TITUS LIVIUS, PATAVINUS:

T. LIVII PATAVINI HISTORIARUM AB URBE CONDITA TOMUS TERTIUS. AMSTELODAMI, APUD DANIELEM ELSEVIRIUM, 1678.

— 1080, 7, (64) P; In 8° (19 cm); 41 R (15,5×8,5 cm); legătură în piele; marca: „Minerva“.

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4946.

28. TITUS LIVIUS PATAVINUS:

TITI LIVII HISTORIARUM QUOD EXTAT, CUM PERPETUIS CAR. SIGONII ET J. F. GRONOVII NOTIS. JAC GRONOVIIUS PROBAVIT SUASQUE ET ALIORUM NOTAS ADJECIT. AMSTELODAMI, APUD DANIELEM ELSEVIRIUM, AN 1679. (?)

— (46), 922, (70), 62 P; In 8° (19 cm); 41 R (15,5×8,5 cm); legătură în piele.

— Ins. propr.: „Lud. Laffrai A° 1809“ (foaia de gardă 1).

— Bibl. Doc. a C.P.D., cota 4946.

EDITIONS ELSEVIRIENNES DANS LA BIBLIOTHÈQUE DE LA „CASA PERSONALULUI DIDACTIC“ — ZALĂU

(R é s u m é)

La famille Elsevier reste une de plus représentative pour l'histoire du livre et de l'imprimerie du XVIIe et du début du XVIIIe siècle.

Lodewijk Elsevier et ses successeurs ont édité et imprimé des livres avec une grande diversité thématique. Ils offrent environ 2000 tomes aux jeunes étudiants et aux amateurs de livres Hollandais et de toute l'Europe.

Au fond de vieux livres étrangers de la Bibliothèque de la „Casa Personalului Didactic“ — Zalău, nous attirons l'attention sur 28 éditions elseviriennes (25 livres et 3 thèses universitaires), publications remarquables par la supériorité du papier, par la clarté de l'impression parfaitement conservée jusqu'aujourd'hui, par le dosage équilibré des ornements.

L'existence de ces éditions elseviriennes dans la Bibliothèque du Zalău est un incontestable témoignage de la popularité et de l'intérêt avec lequel les Elseviers, ont été regardés en époque et en même temps, met en évidence les contacts culturels des intellectuels de Transilvania et les grands centres typographiques de l'Europe.

Notă: Titlurile prezentate, exceptind tezele universitare, sînt semnalate de Willems Alfonse în „Les Elsevier, histoire et annales typographiques“. 1 vol, Bruxelles, 1880.